

Registratienummer: **116510 / 116512**

Raadsvoorstel

Datum vergadering: 18 december 2025
Agendapunt: 14
Onderwerp: Programmaplan 'Samen naar een weerbare en veerkrachtige samenleving 2026-2027'
Vaststellen van de 8^e begrotingswijziging 2026
Portefeuillehouder: Burgemeester Mark de Man

Heesch, 4 november 2025

Inleiding

Toenemende geopolitieke spanningen, hybride dreigingen en langdurige verstoring vragen om een structurele versterking van de maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht. We krijgen ook steeds vaker te maken met risico's van andere aard, zoals onbeheersbare bosbranden, hevige regenval die kan leiden tot overstromingen, overbelasting van het elektriciteitsnet en cyberaanvallen. Allemaal oorzaken die kunnen leiden tot langdurige en grootschalige uitval van onze vitale infrastructuur zoals elektriciteit, water, voedsel, zorg en telecommunicatie. Een crisis, ongeacht de oorzaak, heeft in eerste instantie lokale impact. We moeten ons als samenleving beter voorbereiden op dergelijke langdurige verstoringen. We kunnen daarbij verder bouwen op de kennis en ervaring met kortdurende verstoringen.

Op 6 december 2024 kondigden de ministers van Justitie en Veiligheid en Defensie aan dat het kabinet extra inzet op het vergroten van de weerbaarheid van de maatschappij en de paraatheid van de krijgsmacht. De oproep voor het versterken van de weerbaarheid en veerkracht van de samenleving is ook expliciet aan de gemeenten gericht.

Het versterken van weerbaarheid en veerkracht is op zichzelf geen nieuwe opgave. Wat wél nieuw is, is de intensiteit en complexiteit van de dreigingen en het gegeven dat Defensie in geval van oorlog niet langer automatisch civiele ondersteuning kan bieden. Een sterke sociale basis is het fundament voor het vergroten van maatschappelijke weerbaarheid. Daarom sluit dit programmaplan aan bij en intensificeert in bestaande processen; Bernheze bouwt verder op de koers die al eerder ingezet is en speelt in op de maatschappelijke en wereldwijde ontwikkelingen. Weerbaar zijn betekent niet alleen handelen in crisistijd, maar vraagt nu om voorbereiding en verbinding.

De raadsbijeenkomst op 10 juni 2025 stond volledig in het teken van de landelijke- en regionale ontwikkelingen met betrekking tot een weerbare samenleving. Hierbij is toegezegd dat in december een afzonderlijk voorstel zou volgen over de versterking van de weerbaarheid en veerkracht van onze lokale samenleving in Bernheze. Met dit raadsvoorstel wordt er invulling gegeven aan die toezegging. Daarnaast vond op 8 oktober 2025 de Regionale Raadsavond plaats met het thema maatschappelijke weerbaarheid.

Doelstelling

Het programmaplan 'Samen naar een weerbare en veerkrachtige samenleving 2026–2027' heeft als doel dat inwoners, organisaties en ondernemers bij langdurige verstoringen ten minste 72 uur in staat zijn om voor zichzelf en elkaar te zorgen, zodat de hulpdiensten zich kunnen richten op de crisisbeheersing en de meest kwetsbare inwoners.

Voor eind 2027 zijn de volgende concrete doelen geformuleerd:

- minimaal 75% van de inwoners geeft aan te weten waar zij terecht kunnen met een hulp- of ondersteuningsvraag, wat van hen wordt verwacht bij een verstoring en beschikt over een noodpakket en noodplan;
- minimaal 75% van de informele hulpverleners geeft aan te weten wat van hen wordt verwacht met betrekking tot verminderd zelfredzamen, ook tijdens een verstoring;
- het sociaal weefsel in alle gemeenschappen is inzichtelijk en bereikbaar voor inwoners en hulpdiensten;
- de complete vitale infrastructuur en kwetsbare verblijflocaties zijn in beeld en beschikken over een actueel continuïteitsplan waarmee het dagelijks functioneren van de samenleving is geborgd.

Dit betekent niet dat de opgave eind 2027 klaar is. Een weerbare en veerkrachtige samenleving vraagt om structurele verbinding en investering. Aan het einde van het programma volgt in de evaluatie welke opgaven geborgd dienen te worden in de reguliere taken en waar aanvullende inzet nodig is.

Aanpak

Dit programmaplan geeft richting. Het integraal versterken van de sociale en fysieke weerbaarheid en veerkracht bezien vanuit de continuïteit van de samenleving bij een langdurige crisis, is landelijk en regionaal volop in beweging. We zijn met elkaar de kaders aan het schetsen. Daarom wordt er nu een voorstel op hoofdlijnen voorgelegd, waarbij ruimte blijft om flexibel in te spelen op lokale behoeften en regionale en landelijke ervaringen. De integrale aanpak zoals we deze hebben uitgewerkt is onlangs onderkend door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het G40-stedennetwerk (netwerk van 41 (middel)grote steden in ons land).

Gemeente Bernheze neemt, ambtelijk en bestuurlijk, actief deel aan het regionale programma 'Weerbare Samenleving' van de Veiligheidsregio Brabant-Noord en volgt de landelijke ontwikkelingen nauwgezet.

Beleidskaders

Dit programmaplan sluit aan bij de ambities uit:

- Bestuursprogramma 2022-2026 'Samen bouwen aan een veerkrachtig Bernheze'.
- Breed maatschappelijk Beleid 2023-2026 gemeente Bernheze.
- Beleidskader Integrale veiligheid 2022-2026 Maastricht.
- Beleidsplan 'Samenwerken aan veerkracht en veiligheid' Veiligheidsregio Brabant-Noord.
- Programma Weerbare Samenleving Veiligheidsregio Brabant-Noord.

Ook in de Staat van Bernheze 2026 worden Weerbaarheid & Veerkracht en Samenredzaamheid als meest urgente uitdagingen genoemd voor het komend jaar.

Programmalijnen

Het plan kent vier hoofdthema's:

Programmalijn	Activiteiten	Partners onder andere
I. Zelfredzaamheid	Bewustwordingscampagnes (o.a. DenkVooruit Campagne), verkenning financiële ondersteuning noodpakketten	Wijkteams, welzijnsorganisaties, NCTV, GGD
II. Samenredzaamheid	Buurtinitiatieven, jongerenwerk, dialoogtafels, burgerparticipatie	Wijk-/dorpsraden, bibliotheek, vrijwilligers, Veiligheidsregio, ondernemers, GGD, politie, onderwijs, Rode Kruis
III. Vitale infrastructuur	Integraal oefenen, ontwikkelen noodsteunpunten, crisiscommunicatie	Veiligheidsregio, ondernemers, vitale aanbieders, instellingen kwetsbare verblijflocaties, politie
IV. Integrale aanpak professionals	Eenduidig begrippenkader, integraal oefenen, afstemmen ambities en werkwijzen	Veiligheidsregio, politie, GGD, Rode Kruis, zorg- en welzijnsorganisaties, woningcorporaties, onderwijs

Voorstel

1. Het programmaplan "Samen voor een weerbare en veerkrachtige samenleving 2026–2027" vast te stellen.
2. Hiervoor een budget € 505.000 beschikbaar te stellen voor de periode 2026-2027.
3. In te stemmen met het vormen van een egaliseringsreserve 'Samen voor een weerbare en veerkrachtige samenleving 2026-2027' ad € 505.000 en deze ten laste te brengen van:
 - a. het budget flexibele schil voor de periode 2026-2027 voor een bedrag € 204.000;
 - b. de reserve nog nader te bestemmen voor een bedrag van € 151.000;
 - c. de reserve Transitie voor een bedrag van € 150.000.
4. Het college van burgemeester en wethouders te mandateren voor het beschikken over de bestemmingsreserve 'Samen voor een weerbare en veerkrachtige samenleving 2026-2027'.

Argumenten

1.1. Door uitvoering te geven aan het programmaplan wordt de samenleving bewust gemaakt van de toenemende maatschappelijke kwetsbaarheid en wordt handelingsperspectief geboden. De rijksoverheid, veiligheidsregio's en ketenpartners vragen gemeenten nadrukkelijk om werk te maken van maatschappelijke weerbaarheid en paraatheid. Dit programmaplan voorziet in een gedegen en integrale aanpak voor de komende twee jaar. In deze periode wordt de basis gelegd voor structurele borging van de opgave in de reguliere gemeentelijke taken en wordt gezien welke aanvullende inzet nodig is.

1.2. Er kan niet worden gewacht tot er een verstoring plaatsvindt.

De huidige omstandigheden zorgen ervoor dat er op ieder moment sprake kan zijn van een langdurige verstoring. Zo waarschuwde netbeheerder Enexis op 8 oktober 2025 dat in 22 gebieden in Nederland, waarbij Oss en Uden expliciet genoemd worden, stroomuitval kan optreden tijdens koude winterdagen.

1.3. Met het vaststellen van het programmaplan is een lokaal en integraal kader beschikbaar om de samenleving voor te bereiden op langdurige verstoringen.

Ervaringen in Nederland en in het buitenland laten zien dat bij een langdurige verstoring de inzet van de 'whole of society' noodzakelijk is. Dit programmaplan biedt dat kader voor onze lokale aanpak.

1.4. Het programmaplan biedt handvatten hoe we als lokale overheid onze rol kunnen pakken en fungeren als eerste aanspreekpunt.

Gemeenten staan het dichtst bij inwoners en ondernemers en hebben daarmee een unieke positie om preventief en verbindend te werken. Tijdens de coronapandemie bleek dat boodschappen van de Rijksoverheid minder goed landden dan lokale communicatie. Lokale verbinding en vertrouwen zijn cruciaal. Daarnaast verwachten inwoners dat de gemeente actief bijdraagt aan hun veiligheid en veerkracht.

1.5. Het programmaplan biedt de interne ambtelijke organisatie samenhang en houvast in een complexe opgave.

De opgave raakt meerdere andere opgaven en daarmee verschillende teams. Door programatisch te werken ontstaan overzicht, verbinding en sturing. Dit voorkomt versnippering en maakt het mogelijk om gestructureerd te werken aan de vier programmaliijnen. Door verbinding te leggen met reeds geformuleerde opgaven, zoals Sterke Lokale Teams, Versterken Toegang en huisvesting bijzondere doelgroepen, wordt de noodzaak van deze ambities onderstreept en de integrale benadering versterkt.

2.1. De landelijke gelden kunnen niet aangewend worden voor de lokale implementatie.

De landelijke gelden die in de voorjaarsnota zijn opgenomen, worden vooralsnog verstrekt aan de Veiligheidsregio's. Deze gelden 'compenseren' een eerdere aanpassing in de landelijke financiering van de Veiligheidsregio's, welke per januari 2026 wordt doorgevoerd. Deze middelen worden ingezet voor onderzoek en ondersteuning bij inventarisaties, maar (vooralsnog) niet voor de daadwerkelijke inrichting van noodsteunpunten of het versterken van het sociaal weefsel. Ook bij landelijke bewustwordingscampagnes en handreikingen ligt de verantwoordelijkheid voor de lokale implementatie bij de gemeenten zelf.

2.2. Voor de uitvoering van het programmaplan 2026-2027 is een aanvullend budget van € 505.000 nodig voor capaciteit en uitvoering activiteiten.

De uitvoering van het programma vraagt inzet van ambtelijke capaciteit en middelen. Het grootste deel (€ 475.000) wordt ingezet voor tijdelijke uitbreiding van de ambtelijke capaciteit om de concrete activiteiten uit te voeren. Naast dit bedrag wordt een deel van de benodigde ambtelijke capaciteit en middelen opgevangen binnen de bestaande capaciteit en budgetten.

Betrokkenheid van inwoners, ondernemers, instellingen en partners is essentieel. Goede communicatie is essentieel. Hiervoor wordt een communicatieplan opgesteld waarin doel(groep)gerichte communicatie centraal staat.

2.3. Door in de voorbereiding te investeren voorkomen we grotere kosten bij een mogelijke verstoring.

Een preventieve inzet op zelfredzaamheid, samenredzaamheid en continuïteit van vitale infrastructuur zorgt voor weerbaarheid en beperkt mogelijke maatschappelijke schade en onnodige druk op hulpdiensten, waaronder gemeentelijke ondersteuning vanuit bevolkingszorg. Zo draagt een goede voorbereiding vanuit de overheid, zoals crisiscommunicatie, noodsteunpunten en voortzetting vitale infrastructuur substantieel bij aan het beperken van de mogelijke effecten.

2.4. Voor het stimuleren van participatie vanuit de samenleving zijn naast ambtelijke capaciteit ook middelen nodig.

Inwoners en ondernemers zijn zich nog onvoldoende bewust wat van hen verwacht wordt op het gebied van zelf- en samenredzaamheid. Actieve betrokkenheid van inwoners, ondernemers en instellingen is essentieel. Het dient een opgave van ons allemaal te worden, waarbij we gezamenlijk naar een gedragen doel toewerken en dit ook uitdragen. Dit vraagt om:

- Facilitering van bewonersinitiatieven.
- Budget voor participatiebijeenkomsten, communicatie en co-creatie.

2.5. Middelen en capaciteit zijn nodig om een gedegen voortgang te rapporteren en evaluatie uit te voeren.

Het programma beschrijft de hoofdlijnen, omdat de kaders landelijk en regionaal nog vol in ontwikkeling zijn. Concrete invulling volgt na uitvoering van diverse verkenningen. Ontwikkelingen en voortgang worden tussentijds, aansluitend bij de Planning & Controlcyclus (P&C-cyclus), aan de raad gerapporteerd. Door te investeren in monitoring en evaluatie blijft de raad goed geïnformeerd over de voortgang, doelmatigheid en maatschappelijke impact en kan waar nodig worden bijgestuurd.

3.1 Een egalisatiereserve biedt het college de mogelijkheid om het beschikbare budget flexibel te spreiden over jaren 2026 en 2027.

De inzet van een egalisatiereserve is bedoeld om financiële schommelingen tussen begrotingsjaren op te vangen en een stabiele uitvoering van beleid te waarborgen. Door het vormen van een egalisatiereserve kan het college deze budgetten flexibel inzetten over meerdere jaren, in dit geval 2026 en 2027. Dit is met name van belang bij programma's of projecten waarvan de uitgaven niet gelijkmatig over de jaren verdeeld zijn, maar waarvan de inhoudelijke voortgang wel continuïteit vereist.

De egalisatiereserve draagt bij aan:

- Beleidsmatige continuïteit, doordat tijdelijke onderbesteding of overschrijding niet direct leidt tot bijstelling van het beleid;
- Begrotingsstabiliteit, door pieken en dalen in uitgaven te dempen;
- Doelmatige inzet van middelen, doordat het budget beter aansluit bij het werkelijke ritme van uitvoering.

Gezien de aard van het programma en de spreiding van de activiteiten over meerdere jaren, achten wij het verantwoord en wenselijk om een egalisatiereserve in te zetten.

3.2. Voor de uitvoering van het programmaplan is een extra inzet vereist van het team zorgzame gemeente, welke in nauw verband staat met de bestaande opgaven binnen het Breed Maatschappelijk Beleid.

De uitvoering van het programmaplan vraagt aanvullende inzet van het team Zorgzame Gemeente. Deze inzet sluit aan bij bestaande opgaven binnen het Breed Maatschappelijk Beleid, maar is niet volledig toe te rekenen aan de WMO, Jeugdwet of Participatiewet. De inzet heeft betrekking op onder meer deelname aan werkgroepen, het verbinden van bestaande initiatieven, het in kaart brengen van het sociaal weefsel en ondersteuning bij bijeenkomsten. Gezien de aansluiting van het programmaplan op het maatschappelijk beleid stellen wij u voor een deel van de kosten (€ 150.000) te dekken uit de reserve Transitie.

4.1. Door het college te mandateren waarborgen we de voortvarendheid in het programma.

Door het college te mandateren voor de beschikking over de egalisatiereserve, wordt flexibiliteit geboden in de uitvoering van het beleid en kunnen middelen tijdig worden ingezet wanneer dat nodig is voor het realiseren van de programmadoelstellingen.

Door het college deze bevoegdheid te geven:

- Kan beter worden ingespeeld op fluctuaties in planning en uitvoering.
- Wordt de uitvoeringspraktijk versterkt doordat gedurende de looptijd van het programma pieken en dalen in de uitgaven kunnen worden geëgaliseerd.
- Blijft de raad in control, aangezien het mandaat wordt verleend binnen duidelijke kaders. De reserve kan namelijk uitsluitend worden ingezet om de doelstellingen uit het programmaplan te bereiken.

Het mandaat wordt verleend onder de voorwaarde dat wij uw raad periodiek via de P&C-cyclus rapporteren over de inzet van de reserve zodat transparantie en verantwoording richting uw raad geborgd blijft.

Risico's

Van regionale en lokale bedrijven met vitale processen wordt een investering gevraagd.

Het is noodzakelijk dat ondernemers met vitale processen, ook wel vitale aanbieders, hun eigen cruciale rol erkennen in het waarborgen van de continuïteit van de samenleving. Aanvullend is het wenselijk dat zij de benodigde beheers- en noodmaatregelen nemen. De Veiligheidsregio speelt een belangrijke rol in het betrekken van regionale vitale aanbieders, zoals de energie- en waterleveranciers en telecombedrijven. Het vergroten van de bewustwording van de lokale vitale aanbieders, zoals supermarkten, apotheken, is een taak van de gemeente. Uit de eerste regionale verkenning is gebleken dat dit vraagt om een investering (in capaciteit en middelen) vanuit de bedrijven zelf. Het risico bestaat, als samenwerking niet van de grond komt of als de bedrijven zelf niet voldoende investeren, dat er bijvoorbeeld geen of onvoldoende water, elektra of communicatiemiddelen zijn.

Kosten en dekking

De investering in een weerbare en veerkrachtige samenleving is geen luxe, maar een noodzaak. Extra middelen zijn essentieel om het programmaplan niet alleen op papier, maar ook in de praktijk tot een succes te maken. Hierbij blijven we alert op mogelijkheden om landelijke- en regionale gelden aan te spreken waar dat kan.

Voor de uitvoering van het programmaplan 'Samen naar een weerbare en veerkrachtige samenleving 2026-2027' vragen we een incidenteel budget ter beschikking te stellen van € 505.000 voor de periode 2026-2027. De begroting die ten grondslag ligt aan dit budget ziet er als volgt uit:

Onderwerp	2026 en 2027 in €
Programmaleider Weerbare en veerkrachtige samenleving	250.000
Inzet Zorgzame gemeente	150.000
Communicatieplan	25.000
Inzet communicatie	50.000
Middelen voor uitvoering communicatieplan	30.000
Totaal	505.000

Voorgesteld wordt om dit bedrag ten laste te brengen van flexibele schil (€ 204.000), reserve nader te bestemmen (€ 151.000) en reserve Transitie (€ 150.000).

Vervolg

Na vaststelling van het raadsvoorstel wordt een programmaleider aangesteld die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het plan, het borgen van samenhang tussen de programmalijnen en de afstemming met interne en externe partners.

Evaluatie

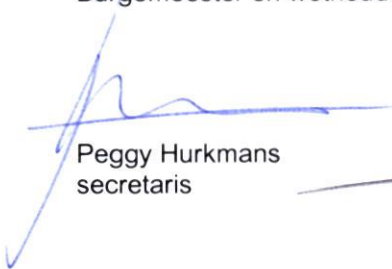
In Q4 2026 en Q4 2027 wordt de voortgang van de uitgevoerde activiteiten geëvalueerd en in kaart gebracht in hoeverre de gestelde doelen zijn behaald. Daarbij wordt specifiek gekeken naar de resultaten van de uitgevoerde enquêtes. De gemeenteraad ontvangt via de commissie Maatschappij en Bestuur tussentijdse rapportages over de voortgang, resultaten en maatschappelijke impact.

Zodra er zicht is op extra benodigde kosten, bijvoorbeeld voor de inrichting van lokale noodsteunpunten en het optimaliseren en verbinden (fysiek en digitaal) van het sociaal weefsel, volgt hiervoor tussentijds een voorstel binnen de reguliere P&C-cyclus. Wanneer ontwikkelingen sneller verlopen dan de vaste rapportagemomenten toelaten, wordt de raad tussentijds door middel van een notitie ter informatie geïnformeerd.

Bijlage(n):

1. Programmaplan "Samen naar een weerbare en veerkrachtige samenleving 2026-2027" gemeente Bernheze.

Burgemeester en wethouders,

Peggy Hurkmans
secretaris

Mark de Man
Burgemeester